

Rīgas Politehnikuma absolvents Nikolajs Zablockis (1863–1944)

Sergejs Coja, Rīgas Anniņmuižas vidusskola, Alīda Zigmunde, Rīgas Tehniskā universitāte

Kopsavilkums. Rīgas Politehnikuma Tirdzniecības nodaļas 1889. gada absolvents Nikolajs Zablockis (1863–1944) pieder pie pazīstamākajiem Rīgas pedagogiem, kas 1919. gadā organizēja Rīgas pilsētas 4. vidusskolu, vēlāko ģimnāziju, un strādāja tajā līdz aiziešanai pensijā. N. Zablockis darbojās arī citās mācību iestādēs Rīgā, tostarp Krievu universitātes kursos. Par teicamu pedagoģisko darbu 1932. gadā viņu apbalvoja ar Triju Zvaigžņu ordeni.

Atslēgas vārdi: Rīgas Politehnikums, Rīgas pilsētas 4. vidusskola, Krievu universitātes kursi.

Latvijas vēsturē ir ne mazums cilvēku, kuri savā laikā bija pazīstami, cienjami un daudz paveikuši Latvijas kultūras un izglītības labā, bet pēc tam diemžēl nepelnīti aizmirsti. Viens no tādiem ir Nikolajs Zablockis.

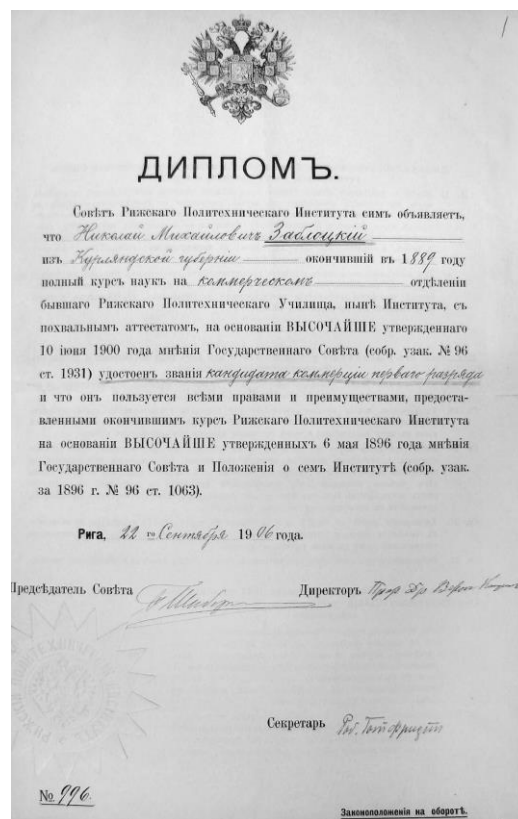
Nikolajs Mihaila dēls Zablockis dzimis 1863. gada 8. aprīlī (pēc vecā stila 27. martā) Sēlpilī (patlaban tā ir Salas novada Sēlpils pagasta Vecsēlpils) pareizticīgo krievu ģimenē.

1885. gadā N. Zablockis sāka studijas Rīgas Politehnikumā. Diplomu par augstskolas Tirdzniecības nodaļas absolvēšanu viņš saņēma 1889. gadā. No 1888./89. mācību gada 11. Tirdzniecības nodaļas absolventiem deviņi, tostarp Nikolajs Zablockis, saņēma uzslavas atestātus [1]. 1906. gadā viņa izglītība tika pielīdzināta Rīgas Politehniskā institūta diplomam, piešķirot viņam komercijas zinātņu kandidāta kvalifikāciju [2]. 1896. gadā, kā zināms, Rīgas Politehnikums tika pārveidots par Rīgas Politehnisko institūtu, un šī augstskola kļuva par valsts augstskolu. Ne viens vien inženieris ilgāku vai īsāku laiku strādāja par pedagogu. Tirdzniecības, vēlākās Komercijas, nodaļas absolventi šajā ziņā nebija izņēmums. Piemēram, no 1911. gada absolventiem teju 18% bija strādājuši par pedagogiem [3]. No Nikolaja Zablocka studiju biedriem par skolotājiem līdz 1912. gadam ir strādājis Roberts Kaktiņš (1866–?), bet citi nāca no attālākām Krievijas guberņām, un par viņiem ziņu nav [4]. Starp citu, 1889. gadā Rīgas Politehnikumu beidza arī slavenais latviešu ķīmiķis, vēlākais Rīgas Politehniskā institūta profesors un direktors/rektors, Pauls Valdens (1863–1957) un lauksaimnieks, LU profesors Jānis Bergs (1863–1927).

Pēc augstskolas absolvēšanas 1890. gadā jaunais inženieris tika iesaukts karadienestā, bet 1891.–1894. gadā strādāja Baltijas uguns apdrošināšanas biedrībā [4]. 1893. gada 8. novembrī N. Zablockis apprecējās ar katolieti Jozefu Skaču (iespējams, latvieti), kura bija dzimusi 1861. gada 31. oktobrī. [2] Zablocku ģimenē piedzima bērni: 1894. gada 22. septembrī Viktors, 1897. gada 17. maijā Vsevolods un 1899. gada 22. decembrī Irina (pēc laulībām – Kupfere) [2].

Sākot no 1894. gada un līdz pat pensijai, N. Zablockis gandrīz visu laiku strādāja par pedagogu dažādās mācību

iestādēs. No 1894. gada līdz 1909. gadam viņš strādāja par skolotāju Rīgas pilsētas reālskolā un no 1902. gada līdz pat evakuācijai uz Krievijas vidieni sakarā ar Pirmā pasaules kara frontes tuvošanos 1915. gadā – arī Rīgas pilsētas tirdzniecības skolā. 1915. gada sākumā N. Zablockis tika iecelts par šīs skolas inspektoru. Līdz 1917. gada revolūcijai Krievijā viņš uzkalpojās līdz valsts padomnieka statusam. No 1915. gada līdz 1918. gadam viņš dzīvoja evakuācijā Pēterpilī (Petrogradā), kur strādāja dažādās skolās un neilgu laiku bija ierēdnis Tirdzniecības un rūpniecības ministrijā [2].

1. att. Diploma dublikāts Nikolajam Zablockim par Rīgas Politehnikuma Tirdzniecības nodaļas absolvēšanu 1889. gadā, izdots 1906. gadā.

1918. gada oktobrī N. Zablockis atgriezās dzimtenē un atkal sāka strādāt Rīgā par skolotāju. Viņš 1919. gada rudenī bija viens no Rīgas pilsētas 4. vidusskolas organizētājiem. Sākumā neilgu laiku Rīgas pilsētas 4. vidusskola atradās Rīgā, Kr. Valdemāra ielā 4 – Rīgas pilsētas 3. vidusskolas telpās, un, darbojusies otrajā maiņā, pēc 3. vidusskolas darba dienas [11]. Pēc citām ziņām skola esot sākusi darbu M. Beķeres privātskolas telpās Stabu ielā 14 [12]. Pēc tam skola izvietojās Gaiziņa ielā 3. Tajā darbojās neogimnāzijas, reālskolas, reālģimnāzijas un komercskolas klases [14].

Rīgas pilsētas 4. vidusskola 1919. gada septembrī uzsāka darbību kā iestāde ar latviešu mācību valodu. Par pirmo tās vadītāju kļuva ievērojamais sabiedriskais darbinieks, skolotājs un dzejnieks Alfrēds Andersons (1879–1937), kurš arī bija beidzis Rīgas Politehnisko institūtu un ieguvis būvzinieņa specialitāti [5]. Šo skolu viņš vadīja no tās nodibināšanas līdz 1920. gada 4. februārim, kad tika ievēlēts par Rīgas Skolu nodaļas vadītāju [6]. Vēlāk, no 1921. gada līdz 1928. gadam, A. Andersons bija Rīgas pilsētas galva [7]. Pēc viņa par skolas direktoru kļuva pazīstamais latviešu pedagogs Roberts Bērziņš (1868–1935), kurš 1921. gadā sāka pildīt Rīgas skolu valdes priekšsēdētāja amatu un no darba vidusskolā aizgāja [8]. Savukārt viņu nomainīja Indriķis Rītiņš (1872–1961), kurš jau kopš 1905. gada cīnījās par latvisku skolu. Par skolas vadītāju I. Rītiņš nostrādāja līdz pat tās slēgšanai 1934. gadā [9].

1929. gadā Rīgas pilsētas 4. vidusskola kļuva par ģimnāziju. Tai bija demokrātiska ievirze un daudziem tās darbiniekiem bija liberāli vai sociāldemokrātiski politiskie uzskati. Skolā darbojās arī skolēnu pašpārvalde [10]. Kopumā šāda brīvdomība noveda pie tā, ka drīz pēc 1934. gada 15. maija valsts apvērsuma un autoritārā režīma nodibināšanās skola tika slēgta [11] – tā pārtrauca darbu 1934. gada 1. augustā.

2. att. No kreisās puses uz labo: I. Rītiņš, E. Reneslāce-Dimara, A. Andersons, N. Zablockis [14, 5. lpp.].

Skolā strādāja LU mācītspēki – tādi pedagogi kā filozofs latīņu valodas un filozofijas skolotājs Teodors Celms (1893–1989) [13], latīņu valodas skolotājs Eduards Gulbis (1887–1977), latviešu valodas skolotājs Jānis Alberts Jansons (1892–1971), fizikas un kosmogrāfijas skolotājs Eduards Gēliņš (1883–1978) un citi, kā arī Rīgas Politehniskā institūta absolvents Ādolfs Kuršinskis (1882–1933) [14]. Minētie skolotāji bija Nikolaja Zablocka kolēģi un domubiedri, taču viņi skolā strādāja neilgi. Nikolajs Zablockis strādāja Rīgas pilsētas 4. vidusskolā/ģimnāzijā par skolotāju no tās dibināšanas 1919. gada 1. jūlijā līdz 1931. gada 1. augustam, kad aizgāja pensijā [15]. Viņam bija iedalīts pilns nedēļas stundu skaits. Skolotājs Zablockis mācīja grāmatvedību komercskolas 2., 3. un 4. klasē, komerciālo aritmētiku, preču zinātni, krievu un angļu valodu u.c. mācību priekšmetus. Viņš mācīja latviešu valodā un šo valodu pilnībā pārvaldīja. Jāatzīmē, ka nelatviešiem zināšanas valsts valodā bija jāpierāda dokumentāri un tikai tad tika dota atļauja ieņemt pastāvīgu skolotāja vietu Latvijas Republikas skolās. Par labu darbu N. Zablockis tika apbalvots

ar Krievijas valsts apbalvojumiem – trešās pakāpes Svētā Staņislava ordeni (1903), trešās pakāpes Svētās Annas ordeni (1914) un 1932. gadā ar piektās šķiras Triju Zvaigžņu ordeni [16]. Jāpiebilst, ka ne viens vien skolotājs, kas bija strādājis Rīgas pilsētas 4. vidusskolā/ģimnāzijā saņēma Triju Zvaigžņu ordeni (Fricis Adamovičs, Anna Ašmane-Sietiņšone, Jānis Alberts Jansons, Indriķis Rītiņš u.c.). Skolā strādāja arī viņa māsa Olga Zablocka (1881–?), kas mācīja mašīnrakstīšanu [17], kā arī vairāki bijušie RPI studenti – Pēteris Jurikas, Aleksandrs Blūmentāls un citi [4].

Mācību iestādes jubileju reizēs mēdza izdot dažāda apjoma un dažāda satura brošūras un grāmatas. Rīgas pilsētas 4. vidusskola 1924. gadā svinēja piecu gadu jubileju un par godu šim notikumam apkopoja savu vēsturi. Pie vidusskolas jubilejas izdevuma strādāja arī Nikolajs Zablockis, kas apkopoja ziņas par skolas pirmsākumiem. Turklāt viņš uzrakstīja rakstu par grāmatvešanas mācīšanu. Vidusskolas jubilejas izdevums tika iespiests 1925. gadā bijušā latviešu valodas skolotāja E. Pīpiņa un J. Upmaņa nodibinātajā grāmatu spiestuvē [14].

Par skolas absolventiem kļuva pēc tam daudzi ievērojami kultūras un izglītības darbinieki: dzejnieks Andrejs Balodis (1908–1987), aktrise Elvīra Bramberga (1902–1979) [18] un citi.

20. gadsimta 20. gadu beigās N. Zablockis strādāja arī par mācītspēku Krievu Universitātes kursos (tālāk tekstā – KUK), kur mācīja komercaritmētiku. Neilgi, no 1929. gada jūnija vidus līdz 2. augustam, viņš izpildīja šīs mācību iestādes rektora pienākumus [19]. Tā bija privāta augstskola ar krievu mācību valodu, kura tika nodibināta 1921. gadā un 1930. gadā pārdēvēta par Krievu Universitātes zinātņu institūtu, taču slēgta sakarā ar finansiālajām problēmām 1937. gadā. Nikolajs Zablockis sāka strādāt augstskolā 20. gadu beigās, kad tika atvērta Komerčiāli-ekonomiskā fakultāte. Viņš aizvietoja rektoru Konstantīnu Arabažinu (1865–1929) slimības laikā un pēc viņa nāves. Šo pienākumu N. Zablockis pildīja neilgi, un visticamāk sakarā ar to, ka viņam nebija zinātniskā grāda un arī tāpēc, ka viņš jau bija pirmspensijas vecumā, viņš tika atbrīvots no šī amata un arī lekcijas šajā mācību iestādē vairs nelasīja [20].

Pēc saviem politiskajiem un idejiskajiem uzskatiem, N. Zablockis bija tuvs profesora K. Arabažina liberālai pozīcijai [21]. Sakarā ar to viņš ilgi strādāja Rīgas pilsētas 4. vidusskolā un bija tuvs KUK rektora uzskatiem. Reizē gan arī jāatzīst, ka rakstiskas N. Zablocka liecības nav saglabājušās.

Pēc pensionēšanās 1931. gada vasarā līdz mūža beigām viņš algotu darbu nestrādāja [22].

Sākot no 20. gadsimta 20. gadiem līdz mūža beigām, Rīgas Politehnikuma absolvents un pedagogs Nikolajs Zablockis ar ģimeni dzīvoja Rīgā viņam piederošajā daudzdzīvokļu mājā Kr. Barona ielā 98 [23]. Turpat dzīvoja arī viņa māsa skolotāja Olga. Pēc Latvijas Republikas neatkarības zaudēšanas viņam piederošais nekustamais īpašums 1941. gada 11. februārī tika nacionalizēts [24].

Nikolaja Zablocka sieva Jozefa, ar kuru viņš nodzīvoja kopā tik daudzus savas dzīves gadus, nomira 1940. gada 19. augustā Rīgā [25]. 1944. gada rudenī, būdams jau 81 gadu vecs, N. Zablockis nedevās bēgļu gaitās, bet palika tepat Latvijā. Viņa mūžs noslēdzās Rīgā 1944. gada 29. decembrī [26].

Nikolajs Zablockis bija krietns pedagogs, kura audzēkņi vēlāk strādāja dažādos amatos dažādās valstīs. Darbu turpina arī ar N. Zablocka līdzdalību 1919. gadā dibinātā Rīgas pilsētas 4. vidusskola, kas kopš 1990. gada saucas par Rīgas Angļu ģimnāziju.

LITERATŪRAS SARAKSTS

- [1] Achtundzwanzigster Rechenschaftsbericht des Verwaltungsrathes der polytechnischen Schule zu Riga pro 1988/89. Riga: Müller, 1889, S. 7.
- [2] Latvijas Valsts vēstures arhīvs (LVVA) 1632. f., 1. apr., 23935. l. Skolotāja Nikolaja Zablocka personālieta.
- [3] Zigmunde, A. Atstāja, Dz. Rīgas Politehniskā institūta Komercijas nodaļas 1911. gada absolventi. RTU zinātniskie raksti. 8. sēr. Humanitārās un sociālās zinātnes. 21. sēj. Rīga: RTU, 2013, 50.–51. lpp.
- [4] Album Academicum des Polytechnikums zu Riga, 1862–1912. Riga: Jonck&Poliewsky, 1912, S. 159–190, 653.
- [5] LVVA, 1632. f., 1. apr., 541. l. Skolotāja Alfrēda Andersona personālieta.
- [6] LVVA 2872. f., 1. apr., 256. l., 3. lp. Rīgas pilsētas 4. vidusskolas Pedagoģiskās padomes sēžu protokoli, 1919.–1920. gadi.
- [7] Latvju enciklopēdija. I sējums. A. Švābe (red.). Stokholmā: Apgāds trīs zvaigznes, 1950–1951. 52. lpp.
- [8] LVVA 1632. f., 1. apr., 2200. l. Skolotāja Roberta Bērziņa personālieta.
- [9] Baltijas skolotāju seminārs: 1870–1919 (red. Ed. Tomāss). Rīga: Bijušā Baltijas skolotāju semināra audzēkņu un skolotāju biedrība, 1940, 287. lpp.
- [10] LVVA 3258. f., 1.a.apr., 560. l., 21.–22. lp. Sarakste ar Rīgas pilsētas 4. vidusskolu, 1919./20. m.g.
- [11] Staris, A. Skolas un izglītība Rīgā. No sendienām līdz 1944. gadam. Rīga: Lielvārds, 2000. 138.–139., 193.–194., 197., 202. lpp.
- [12] <http://www.rag.lv/skolas-vesture> [skafīts 05.01.2014]
- [13] Kūle, M., Muižniece, L., Vēgners, U. Teodors Celms: fenomenoloģiskie meklējumi. Rīga: FSI, 2009.
- [14] Rīgas pilsētas IV vidusskolas 5 gadu darbības cēliens: 1919.–1924. Rīga: Ē. Pīpiņa un J. Urmaņa drukātava, 1925. 6.–16. lpp.
- [15] LVVA 6637. f., 1. apr., 4199. l., 63. lp. Ziņas par Rīgas pilsētas ģimnāzijām 1931./32. m.g.
- [16] LVVA 1303. f. 2.apr., 281. l., 138. lp. Lēmums par skolotāja Nikolaja Zablocka apbalvošanu ar Triju Zvaigžņu ordeni, 1932. g.
- [17] LVVA 1632. f., 1. apr., 23936. l. Skolotājas Olgas Zablockas personālieta.
- [18] Latvijas padomju enciklopēdija. II sējums. P. Jērāns (galv. red.). Rīga: Galvenā enciklopēdiju redakcija, 1982. 111. lpp.
- [19] LVVA 5901. f., 1. apr., 38. l., 4.–5., 48. lp. Krievu Universitātes Zinātniskā institūta biedrības kases grāmata.
- [20] Цоя, С. А. Русский институт университетских знаний в межвоенной Латвии. В кн.: Русский мир и Латвия: Арабажинские курсы. Альманах (под ред. С. Мазура). Вып. XXXII. Рига: Издание общества SEMINARIUM HORTIUS HUMANITAIS, 2013. С. 18–200.
- [21] Цоя, С. А. Русский институт университетских знаний и Латвийская православная церковь. В кн.: Православие в Латвии. Исторические очерки. Сб. статей. Вып. IX. Гаврилин А. В. (ред.). Рига: Филокалия, 2011. С. 115–118.
- [22] LVVA 1632. f., 2. apr., 1109. l., 30. lp. Sarakste ar Izglītības ministriju.
- [23] LVVA 2942. f., 1. apr., 1376. l., 1, 12, 16.–17., 39. lp. Kr. Barona ielas 98. nama mājas grāmata.
- [24] Latvijas Valsts arhīvs 88. f., 1. apr., 45. l., 89. lp. Rīgas pilsētas 1. rajona nacionalizēto māju saraksts.
- [25] LVVA, 2996. f., 21. apr., 136. l., 1. lp. Jozefas Zablockas personas pases kartīte.
- [26] Rīgas domes Rīgas pilsētas dzimtsarakstu nodaļas arhīvs.

Sergei Tsoya, mag. hist., teacher at the Riga Annīnmuīža secondary school (since 2013). Main academic interests: the history of pedagogy, history of national minorities in Latvia.
Address: Rīga, Tapešu iela 50-10, LV-1083
Phone: +371 29105468
E-mail: coja@baltinet.lv

Alida Zigmunde, Dr. paed., Specialist (1989–2007) and since 2007 – senior researcher at the Institute for Humanities at the Riga Technical University. Main academic interests: the history of pedagogy in Europe, the history of the institutions of education, of private schools and the history of pedagogy of universities.
Address: Rīga, Āzenes iela 14/24 – 309, LV – 1048
Phone +371 29869642
E-mail: Alida.Zigmunde@rtu.lv

Sergei Tsoya, Alida Zigmunde. The Graduate of the Riga Polytechnical Institute Nikolay Zablocky (1863–1944)

The graduate of the Commercial Department at the Riga Polytechnical School (later known as the Riga Polytechnicum/Riga Polytechnical Institute), Nikolay Mikhailovich Zablocky (Николай Михайлович Заблоцкий) worked as a teacher most of his life. In 1919, he was among the founders of the the Latvian Secondary School No. 4, where he worked till retirement. For some time, Zablocky was employed as a lecturer for Russian University Courses, and in the summer of 1929 – for a brief period – he held the position of a rector of the said educational establishment. To honour Zablocky's exceptional services in the field of Latvian education, in 1932, he received the Order of the Three Stars, the Fifth Rank. Indeed, Nikolay Zablocky was one those educators, on whom the the whole educational system of Latvia was firmly based during the interwar period.

Сергей Цоя, Алида Зигмунде. Выпускник Рижского политехнического училища Николай Заблоцкий (1863–1944)

Выпускник Коммерческого отделения Рижского политехникума (позднее - Политехнического института) 1889 года Николай Михайлович Заблоцкий (1863–1944) практически всю жизнь работал учителем. В 1919 году был одним из организаторов 4-й Рижской городской латышской средней школы, где трудился до пенсии. Преподавал также на Русских университетских курсах, а летом 1929 года некоторое время исполнял обязанности ректора этого учебного заведения. За заслуги перед латвийским образованием в 1932 году был награжден орденом Трех звезд пятой степени. Николай Заблоцкий был, без преувеличения, одним из тех педагогов, на высоком профессионализме которых во многом держалась система образования довоенной Латвии.